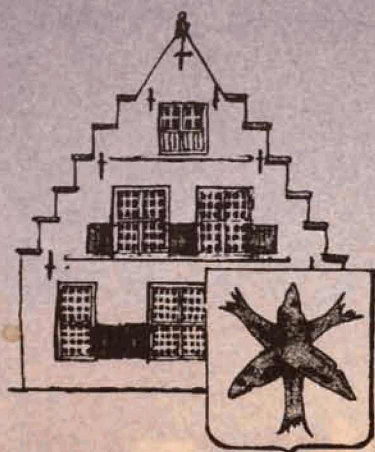

"DE KLINK"

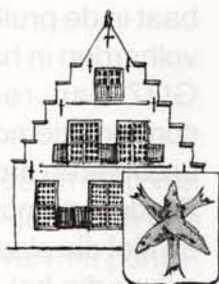
uitgave van

GENOOTSCHAP "OUD ZANDVOORT"

24e jaargang 2004

"De Klink" ISSN 1384-7082

Het blad "De Klink" is een kwartaaluitgave van het Genootschap "Oud Zandvoort" en wordt samengesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van het genootschap. Met het uitgeven van het blad streeft het bestuur naar een grotere bekendheid van de geschiedenis van Zandvoort en het bevorderen van de belangstelling hiervoor.

"DE KLINK"

Kwartaaluitgave van

GENOOTSCHAP

"OUD ZANDVOORT"

24e jaargang, nummer 96, najaar 2004, Prijs los nummer € 3,=

Redactie "De Klink":

Peter Bluijs, (hoofdredacteur)
Brederodestraat 28
2042 BE Zandvoort
023-571 8292 (na 19.00 uur)
p.bluijs@hetnet.nl

Jaap Kerkman Azn
Burg. Beeckmanstraat 24
2041 PN Zandvoort
023-571 5013

Arie Koper
023-571 8441
arie_koper@hotmail.com

Thys Ockersen
023-571 8027

Harry Opheikens
023-529 4884
hopheikens@hotmail.com

Nel Sandbergen-Kerkman
023-571 2196
hsandbergen@hetnet.nl

Ledenadministratie:
Adreswijziging &
aanmelden nieuwe leden:
mevrouw E. Hoogervorst-Schuiten
Oosterstraat 1, 2042 VE Zandvoort
023-571 8177
r_hoogervorst@hotmail.com

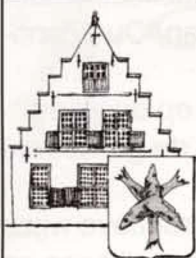
Na lid geworden te zijn van het GOZ, ontvangt u het *eerstkomende* (kwartaal)nummer van "De Klink".

Volgende uitgave "De Klink"
Deze zal half december verschijnen. Tekst/fotomateriaal uiterlijk 1 november bij de redactie aanleveren.

Aan de misère van het Zandvoorts museum moet een einde komen

Mijn voorwoord in de vorige Klink over de samenwerking van het GOZ en het Zandvoorts museum heeft het nodige ambtelijke stof doen opwaaien. Onmiddellijk bij het verschijnen van deze Klink verscheen er in de Zandvoorter van 22 juli een duidelijk en waarheidsgetrouw artikel over het buitenspel zetten van het GOZ inzake het Zandvoorts museum. Kort daarop stuurde het pr-buro van de gemeente een e-mail rond met de volgende tekst: Genootschap "Oud Zandvoort" van harte uitgenodigd bij opstellen nieuw plan.
Vervolgens komt er op de gemeentelijke website een publicatie maar dan met een geheel andere titel en inhoud: Genootschap "Oud Zandvoort" vergist zich lelijk (18 augustus 2004).
Het is duidelijk; er zijn gemeenteambtenaren die niet op een lijn zitten. Wederom een bewijs van communicatie binnen de gemeente die ver beneden de maat is.
De gemeente stelt voor: "dat er in Zandvoort op constructieve wijze wordt samengewerkt en meegedacht door betrokken instellingen en personen om de doelstelling van het Zandvoorts museum voor de toekomst veilig te stellen."
Een en ander is volledig in tegenstelling met de autocratische wijze waarop de gemeente zonder overleg met het GOZ of andere cultuurhistorische verenigingen bezig is nieuwe doelstellingen voor het Zandvoorts museum te formuleren. De weinig democratische bestuurscultuur is duidelijk, het "ivoren toren"-gehalte is hoog, inspraak, kritiek en of meedenken wordt niet getolereerd. Daarnaast bemerkte ik in overleg met diverse gemeentebestuurders behalve dédain ook een vileine houding ten opzichte van het GOZ. Of zoals de gemeentewoordvoerder het fijntjes samenvatte in het Haarlems Dagblad van 2 september jl.: "Het GOZ heeft zich niet met de gang van zaken in het museum te bemoeien. De bedrijfsvoering is een zaak van het gemeentebestuur en niet van het genootschap".
Een gemeentelijk beleid waarbij het GOZ geen gesprekspartner inzake museale zaken is, is bizar, weinig professioneel en derhalve afkeurenswaardig. Door samenspraak met het GOZ had het voorkomen kunnen worden dat door ambtelijke wanprestatie en gestuntel bezoekers van het museum voor een dichte deur stonden net toen de specifieke expositie over keizerin Sissi was ingericht. Dit klemt temeer daar deze speciale expositie in het museum was ter ere van het 700-jarig bestaan van Zandvoort. Een en ander was nota bene aangekondigd in de landelijke pers (Telegraaf d.d. 6 augustus 2004). Het GOZ probeert al jaren met de gemeente op een constructieve en

evenwichtige manier onderhandelingspartner te zijn in museale aangelegenheden.
Onze hoofdredacteur Peter Bluijs heeft begin 2001 een voortreffelijke, een, nog steeds actuele, nota ge-schreven over de samenwerking van het GOZ en het Zandvoorts museum.
Het Zandvoorts museum is ondanks zijn centrale ligging, gerenoveerd karakteristiek gebouw, mooie inrichting en collectie al jaren zijn identiteit kwijt.
Wil het gemeentebestuur de Zandvoorste bevolking weer enthousiasmeren voor het museum dan is het niet onverstandig het GOZ als een volwaardig gesprekspartner bij de besluitvorming inzake het museum te betrekken.
Gezien de belangrijke plaats die het GOZ als zeer grote cultureel historische vereniging in de Zandvoortse samenleving heeft is dit ook volstrekt legitiem. Onverstandig, zo niet dom van de gemeente om dit niet te doen gezien het enorme kenniscondensaat en vrijwilligerspotentieel dat bij het GOZ aanwezig is. Een nieuw beleidsplan waarin hiermee geen rekening wordt gehouden, is een baat in de prullenbak. Blijft het gemeentebestuur volharden in haar minachting ten aanzien van het GOZ dan rest het GOZ helaas alleen het confrontatiemodel. Het GOZ-bestuur zal niet meer accepteren dat door het negeren van het GOZ het Zandvoorts museum onvoldoende tot zijn recht komt en niet die plaats krijgt in de Zandvoortse gemeenschap die het verdient. Op het moment dat ik dit artikel schrijf, is de uitkomst van het gesprek, dat het GOZ-bestuur met de wethouder van onder andere culturele zaken zal hebben, nog niet bekend. Het gemeentebestuur zal merken dat het niet serieus nemen van de grootste cultureel-historische vereniging in Zandvoort gevolgen kan hebben. Het GOZ-bestuur houdt u op de hoogte van de ontwikkelingen.
De redactie en het bestuur hopen dat de lezer van deze nieuwe najaars Klink waaraan weer hard gewerkt is, even de dagelijkse hektiek kan vergeten om met een ontspannen glimlach kennis te nemen van Zandvoorts heden en verleden.
Namens het bestuur, Wouter Keur

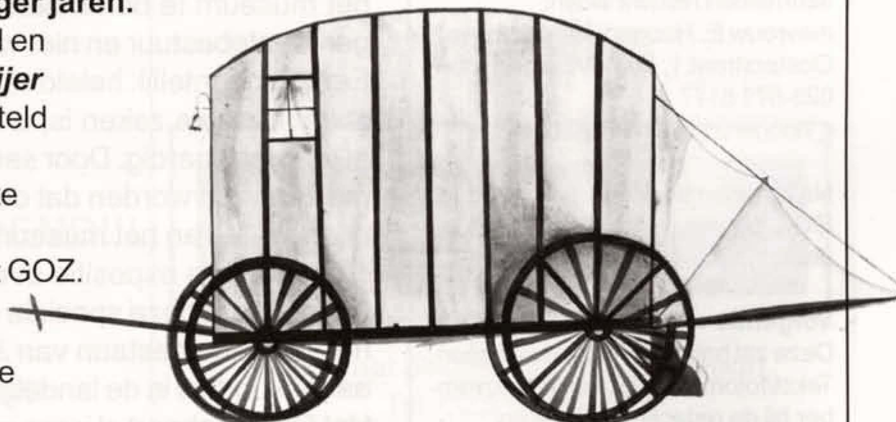
Het bestuur van het Genootschap "Oud Zandvoort"
nodigt u uit tot het bijwonen van de

"Genootschapsavond"

vrijdag 15 oktober 2004

De avond zal zoals gebruikelijk gehouden worden in Gebouw "De Krocht".
De zaal is open om:
19.15 uur. Vanaf die tijd kunt u genieten van de doorlopende diavoorstelling over Zandvoort van vroeger, verzorgd door Ton Drommel.

20.00 uur: Welkomstwoord door voorzitter G.A. Cense
20.10 uur: **Het strandleven**, presentatie: ***Jaap Paap***, oud voorzitter en ere-voorzitter van de strandpachtersvereniging Zandvoort, die verhaalt vanuit zijn 40 jarige ervaring met het strandleven.
21.15 uur: Pauze (waarin nog loten te koop zijn)
21.35 uur: Verloting
21.45 uur: **Zandvoort in de 30-tiger jaren.** Een film samengesteld en bewerkt door ***Cor Draijer*** uit ter beschikking gesteld privé materiaal. De beelden zijn uniek te noemen en niet eerder vertoond op het GOZ.
22.15 Sluiting

Deze tekening uit 1926 toont het eerste ontwerp van de badkoets.

Huize "Sterre der Zee"

3 september 1919 - 19 juni 1961
Deel 1

Huize "Sterre der Zee" siert dit jaar de omslag van De Klink. Bij deze door Ton Bakels genomen foto (18 juli 1960) hoort ook het verhaal van het pontificaal in het hart van de foto staande gebouw met Christus beeld.
Nu wil dat Zuster Engeline van den Berg, zelf vele jaren gewoond en gewerkt hebbend in huize "Sterre der Zee" de historie aan het papier heeft toevertrouwd. De door haar 12 getypte velletjes heeft zij aan ons overhandigd en zijn grotendeels in dit artikel verwerkt. Vanwege de omvang zal het in twee delen geplaatst worden.
Interessant om te weten is dat haar vader vroeger een groetenzaak had in de Haltestraat, daar waar later bar Chez Keur en nu bar Chin-Chin is.
Zuster Engeline (Nellie) van den Berg, Klooster Alverna, is bereikbaar onder nummer 023 - 5211208.

Tijdens de *Kulturkampf* kwamen de eerste zusters al bedelend naar Nederland. Al gauw werden ze gevraagd zich in te zetten voor diverse charitatieve doelen zoals verpleging, onderwijs etc. In 1900 bestond in Bodegraven sinds 25 jaar een internaat voor schipperskinderen, een kleuterschool, een naaischool en een Normaalschool (P.A.) voor opleiding tot leerkracht Lager Onderwijs. In 1912 opende men een huis voor ouden van dagen in Overveen, "Huize Duinrust"; na de Tweede Wereldoorlog werd dit het Marine Hospitaal.

Na de Eerste Wereldoorlog zocht Pastoor M.C.M. Bohl herhaaldelijk contact met de zusters van Haarlem en Overveen. Hij wilde zo heel graag ook in zijn parochie zusters hebben om daar een Rooms katholieke school te stichten. De oversten van Haarlem en Overveen raadden de pastoor aan zijn verzoek aan het bestuur van de congregatie, destijds gevestigd in het Duitse Salzkotten, te richten. Het heeft veel moeite gekost van de pastoor, daar hij niet ophield met vragen. Zandvoort had een goede Katholieke parochie maar er was nog geen Rooms katholieke school. De kinderen van Katholieke ouders waren genoodzaakt één van de vier scholen, die Zandvoort rijk was, te bezoeken. Er waren namelijk twee openbare scholen, een streng evangelische en een protestantse school. Pastoor Bohl voelde het als zijn levenstaak er voor te zorgen dat er een R.K. school zou komen onder leiding van zusters, waar de kinderen van zijn parochie een goede Katholieke opvoeding zouden krijgen. Eindelijk werden zijn pogingen beloond, hij zou in september 1919 drie zusters krijgen als hij zorgde voor een goede huisvesting. Nu stonden er in die tijd twee villa's te koop tegenover de R.K. kerk. Als er zich geen kopers meldden, zouden deze twee panden ingericht worden als restaurant. Nu zag de pastoor een goede gelegenheid om de twee villa's te kopen voor de zusters, want een restaurant tegenover de kerk, daar moest hij niet aan denken. "In dubbel opzicht was dat dus een gelukkige koop", zo meldt de kroniek van de zusters Franciscanessen van Zandvoort.

Zodra de zusters in Overveen hoorden, dat er twee huizen in Zandvoort klaar stonden om de zusters uit Salzkotten te herbergen, vertrok er een grote "schoonmaakploeg" naar Zandvoort om die twee woningen een grote beurt te geven en - voor zover het in hun vermogen lag - bewoonbaar te maken voor hun drie Duitse medezusters, die op 3 september 1919 zouden arriveren. Na zes weken van voorbereiding was het mogelijk, zij het op een bescheiden wijze, een naai- en bewaarschool te openen. Zoals het bij de oprichting van de meeste huizen het geval was, ging het ook hier niet zonder offers en moeilijkheden. Het huis: "Sterre der Zee" genoemd zou voortaan een klooster zijn, waar in alle hoeken en gaten het allernoodzakelijkste ontbrak. Voorlopig konden de zusters niets anders doen dan het huis bewoonbaar maken en het zó inrichten dat ze het werk waar ze voor gekomen waren, konden doen.

Pastoor Bohl had wel onmiddellijk willen beginnen met een lagere school, maar er was geen schoolgebouw, er waren geen leerkrachten en leermiddelen waren niet voorhanden. Eén van de twee villa's was ingericht voor de bewaar- en naaischool. De andere zou worden bestemd voor de opvang van zwakke kinderen en als herstellingsoord voor dames. Maar waar moest men al het benodigde materiaal, zoals bedden, dekens, serviesgoed enz. vandaan halen? De zusters hadden totaal geen inkomen. In de eerste wintermaanden werden ze goed geholpen door de zusters van Haarlem en Overveen en vanaf het begin waren de bewoners van Zandvoort heel goedgeefs. Zo kwamen ze de eerste tijd goed door. Vaak maakten ze ook leuke dingen mee. Rond Kerstmis werden er nogal wat konijnen in de duinen geschoten. Menig konijn werd bij wijze van verrassing op de keukentafel gelegd. Het eerste Kerstfeest werden ze verblijd met wel negen bouten.

Op 20 oktober 1919 was de opening van de Bewaar- (Zr. Berina) en Naaischool (Zr. Fabia). Vooral de kleintjes gingen met een gevoel van angst naar dit vreemde huis, waar die vreemde zusters woonden, met van die rare kleren. Echter, de kinderen kwamen blij en met spannende verhalen thuis. Het duurde niet lang of er zaten 45 kinderen in de kleuterklas. Na drie maanden werd er in een kleine kamer op de eerste etage een gebedsruimte/kapel ingericht. Van toen af werkten de zusters zo mogelijk met nog meer ijver aan de gestelde taken. Langzamerhand nam het werk steeds grotere omvang aan. In de zomer van 1920 kwamen de eerste dames en kinderen, die een grote behoefte hadden aan rust en die bij de zusters hun toevlucht zochten. Het aantal was echter zo groot, dat men ze bijna niet allemaal plaatsen kon. Maar met veel passen en meten kreeg men het toch voor elkaar. Het werd nu tijd om de eerste stappen te ondernemen voor de bouw van een nieuwe school. Daar de schoolwet van 1920 nieuwe en strengere eisen zou stellen waardoor de bouw zo niet verhinderd, dan toch misschien bemoeilijkt zou kunnen worden, was het zaak nog vóór het einde van 1919 met de bouw te beginnen. Daarom werd er op de plaats, waar de school zou komen, alvast de eerste spade in de grond gestoken.

In januari 1920 begonnen de echte voorbereidingen. Vanaf de eerste spade die in de grond gestoken werd tot aan de laatste streek van de verfkwast had men met moeilijkheden te kampen. De eerste steen werd gelegd op 19 maart 1920. Ondanks de financiële zorgen, ging de bouw in een flink tempo voort. Het plan was de school al op 1 september te openen. Helaas, één en ander ging toch niet naar wens. Alle katholieke ouders hadden hun kinderen voor het nieuwe schooljaar, dat per 1 september zou beginnen, opgegeven voor de zustersschool. Dat was natuurlijk een grote strop voor de andere vier scholen, waar deze kinderen de lessen gevolgd hadden. Dat wekte de nodige agressie op tegen de zusters. Maar....zou de zustersschool wel per 1 september kunnen beginnen? De congregatie had op dat moment geen enkele zuster met een onderwijsakte beschikbaar voor Zandvoort. Van

Beeld vanaf de andere kant genomen met centraal huize "Sterre der Zee" met rechts de Hogeweg. Rechts op de foto hotel Seinpost. Let ook op de uit de hand geschilderde richtingpijl op het wegdek. De schilder moet in gedachten een echte pijl uit de cowboyfilms gehad hebben.

een zuster met hoofdakte was al helemaal geen sprake. Daarom werd een lekenkracht als hoofd van de nieuwe school aangesteld. Mejuffrouw Clara Tegethoff. Zelfs op 31 augustus was er nog geen hulponderwijzeres aangesteld. De zaak leek hopeloos. Toen....laat in de avond verschenen ineens, twee onderwijszusters. Waar die zo gauw op het laatste nippertje vandaan kwamen? Nu was dus alle leed geleden en kon de volgende morgen het openingsfeest plaatsvinden. Voor de pastoor een dag van triomf. De ouders waren blij, dat hun kinderen nu eindelijk katholiek onderwijs konden genieten en de kinderen genoten zichtbaar van al het nieuwe om hen heen. En voor de zusters was het een dag van grote dankbaarheid voor de mooie taak, die aan hun zorgen werd toevertrouwd. De school telde 90 leerlingen, die eerste september. Het volgende schooljaar steeg het aantal leerlingen tot 150. Juffrouw Tegethoff werd ernstig ziek. Gelukkig was Zr. Auguste Kampermann intussen geslaagd voor de hoofdakte en kon zij de opengevallen plaats innemen. Er moest een vierde lokaal in gebruik worden genomen en de congregatie kon weer twee schoolzusters sturen. De lagere school telde al gauw 179 leerlingen en de bewaarschool 65. De naaischool leidde jaarlijks 20 tot 30 meisjes op voor verschillende cursussen in de vrouwelijke handwerken. In 1924 werkten er drie schoolzusters en drie lekenkrachten aan de Mariaschool.

In de jaren 1924-1925 stonden de zusters er financieel wat royaler voor. Er werd een nieuwe elektrische wasmachine aangeschaft. Eind 1925 werd het dak van het huis vernieuwd. In de paastijd van 1927 werden de katholieken van Zandvoort opgeschrikt door het bericht dat hun pastoor plotseling gestorven was. Ook voor de zusters was dat een harde slag. Hij was de stichter van hun huis en tevens een trouwe raadgever. Na 14 dagen volgde pastoor Wijnker de overleden pastoor op. In de loop van de zomer 1927 werd in "Sterre der Zee" eindelijk de langverwachte warmwaterleiding aangelegd. In 1928 kocht het kerkbestuur de aangrenzende "Villa Pretoria" en "Villa Duinoord". Ze werden ingericht voor pensiongasten, die er tijdelijk één of meerdere kamers konden huren. De zusters zorgden voor het schoonhouden van de kamers en de keukenzuster zorgde elke dag voor een goede maaltijd. In de zomer van 1928 werd de nieuwe parochiekerk in gebruik genomen. In de kroniek van de zusters staat:

"Heel rustig en statig ligt nu het mooie Godshuis temidden van alle Zandvoortse drukte, tussen "Sterre der Zee en de Mariaschool". In de herfst van dat jaar werd op de speelplaats van de Mariaschool een mooie Lourdesgrot aangelegd.

(wordt vervolgd).

CD

Een grote schare "beminde gelovigen" was bij de intronisatie van het Heilig Hartbeeld op 6 juni 1932 aanwezig.

"Hoort, burgers, hoort!"

Reacties van lezers

Truus Lorenz

De Klink, nummer 91, pagina 9

Dat De Klink ook lang na het verschijnen gelezen wordt, bewijst onderstaande gebeurtenis.

Eind juli werd ik gebeld door *Rika Jansen.* Na ruim 30 jaar Spanje, woont ze nu weer in haar geliefde dorp. Het blijkt dé Rika Jansen te zijn, die in de zestiger jaren op de Tol woonde en gehuwd was met de toen ook bekende Cees Manders. Zij was vooral bekend om een paar super hits: "Amsterdam huilt" en "M'n wiegie was een stijfselkissie". (En ik moet u bekennen dat "Amsterdam huilt" mij ook nu nog beroert als dat weer eens gedraaid wordt).

In een praktijk alhier kreeg zij bij toeval deze Klink in handen en zij was zeer verrast door een foto. Zij wist mij te melden dat het meisje met de twee vlechtjes Marijke Mulder Smit is; een nichtje van haar.

Accordeonvereniging

De Klink, nummer 95, pagina 8 en 9

"Je was in Opsporing Verzocht" grapte een volkstuinder tegen *Martin Daane.* Hij moest maar gauw in De Klink kijken, want daar stond bij de onderste foto op de rechterpagina bij zijn naam een ?. De opname is gemaakt bij de Hannie Schaftschool in 1953. In die tijd repeteerden ze in het gymnastieklokaal o.l.v. de heer Davids. Martin Daane staat rechts boven de heer Davids. De kleinste accordeonist, direct voor de heer Davids, is er "eentje van Groen", welke is niet bekend.

Uit Haaksbergen ontving ik een e-mail van *Ad Ahrendt (a.ahrendt@planet.nl).* Het blijkt dat de namen van de broers op de foto op pagina 8 verwisseld zijn: de juiste volgorde is H. Ahrendt en Ad Ahrendt. Ad vraagt zich af wat er geworden is van de leden van de mondharmonicavereniging.

Foto Tramplein

De Klink nummer 95, pagina 12 en 13

Dat uw hoofdredacteur zich er constant van bewust moet zijn dat hij van ná de oorlog is, blijkt maar weer eens uit een schrijven dat ik van *Siem van den Bos* ontving. Tijdens het wegdromen bij deze prachtige foto van het Tramplein ontwaakte hij bij de 2e helft van de dertiger jaren, i.p.v. tweede helft veertiger jaren zoals ik dacht.

Het volgende staaft hem in deze mening 1) de mode, vooral die van de dames, 2) de vele fietsen (net na de oorlog een schaars goed), 3) Het ijs van Kees, dat vóór, maar niet ná de oorlog te koop was ("de smaak was prima") en 4) het ANWB-richtingenbord. De verwijzing naar het HSM-Station doet vreemd aan, als men bedenkt dat de Hollandse Spoorweg Maatschappij al op 1 januari 1938 is opgegaan in de NV Nederlandse Spoorwegen (NS). Ook de aanduidingen "Zuid-Boulevard" en "Noord-Boulevard" klinken meer vóóroorlogs dan na-oorlogs.

Hongaarse vluchtelingen

De Klink, nummer zomer 2001, pagina 6 en 7

Soms gebeurt het, dat uw reactie op een artikel langer blijft liggen dan wenselijk. Deze is van augustus 2001. Een meervoudige reden om alsnog de brief van de heer *Adriaan Weeda* uit Soest te plaatsen.

In genoemde Klink staat een foto van schoenhandel De Vries, met voor de etalage, links, een Hongaars vluchtelingetje, genaamd Börszi. Op 16-jarige leeftijd ging zij terug naar Boedapest. Op de foto die de heer Weeda bij zijn zuster ontdekte staat ook een Hongaars vluchtelingetje, genaamd "Bussie". Zij was een Hongaars pleegkind, dat door Marie van de Mije en de pompenmaker Jan van de Mije, Zuiderstraat 13, werd grootgebracht. Zij huwde in 1947 met een Zandvoortse schilder (Bos) en emigreerde naar Australië. Pas later kwam de heer Weeda erachter dat veel Hongaarse vluchtelingetjes dezelfde naam hadden en dat "Börsie en Bussie" een verbastering waren van de Hongaarse hoofdstad Boedapest.

Mooi om op deze wijze in herinnering te roepen dat Zandvoort altijd ruimhartig is geweest bij de opvang van vluchtelingen.

1932: Marga Weeda en "Bussie"van de Mije (r) op het Zandvoortse strand.

De Zandvoortse postduivensport-vereniging "Pleines"

De vraag van hoofdredacteur Peter Bluijs of ik iets wilde schrijven over de postduivenvereniging "Pleines" overrompelde me, want over de geschiedenis van deze vereniging weet ik helemaal niets en van een duif weet ik alleen dat het de brenger is van vrede en vrijheid. Gewapend met drie oude foto's zonder verdere gegevens ben ik op zoek gegaan naar meer informatie. Via de gemeentegids 2004, onder de rubriek dierensportvereniging, kwam ik terecht bij George Dorsman die, zo later bleek, door zijn opa W. Dorsman enthousiast is gemaakt voor de duivensport. Als jongetje kreeg hij van zijn opa geen konijn maar een duif, omdat de familieleden Dorsman van generatie op generatie duivenliefhebbers zijn. George is het jongste lid van Pleines en hij kon mij niet veel over de geschiedenis vertellen, dus hij gaf mij het adres van een echte duivenmelker: Guus Koper.
In zijn gezellige oud-Zandvoortse huisje vertelde Guus mij iets meer over zijn hobby; de duivensport. Van de personen op de foto's die ik liet zien herkende hij een aantal. Verder beloofde hij dat met hulp van andere leden er meer namen en gegevens zouden komen. Guus vertelde dat ook hij door het schoonmaken van de duivenhokken van Ab Dorsman (eigenaar van een sigarenwinkel in de Kerkstraat) geïnteresseerd raakte in de postduivensport.

Opgericht in 1923 begon de postduivenvereniging Pleines in de oude schuur van Dorsman. In 1969 verhuisde men naar een onbewoonbaar verklaarde woning gelegen op de hoek van de Stationsstraat en het Jan Snijerplein 5, waar men niet kon blijven omdat de plafonds naar beneden kwamen. Na een verblijf in een leegstaand schoolgebouw in de Linnaeusstraat waar men veel last had van vandalisme, is het tegenwoordige clubhuis van deze vereniging te vinden in de duinen bij het circuit. Hoe men aan de naam "Pleines" kwam daar had Guus ook een verklaring voor. De naam is ontleend aan de zeepfabriek Pleines die bij zijn stukken zeep duivenplaatjes als presentje gaf. Nu, na een kleine tachtig jaar, is het ledenaantal niet zo groot meer en de jeugd laat het afweten. Ik vraag me af of

Waarschijnlijk één van de eerste Zandvoortse postduivententoonstellingen in de bovenzaal van café "Trianon" aan het Stationsplein rond 1924. Niet achterhaald zijn de namen van de drie heren op de foto. Wel zijn de prijswinnaars bekend. Eerste klasse ongeringde doffers: 1e prijs J.Dorsman, 2e prijs A.Schuiten, 3e prijs J.Schaap, eervolle vermelding A. Koper.

de leden eigenlijk aandacht hebben besteed aan het tachtigjarig bestaan. Op één van de geplaatste foto's is te zien dat men wel het 25-jarig jubileum gevierd heeft. De traditionele duivententoonstellingen zijn door de jaren heen gebleven en worden nog elk jaar gehouden.

Op de achtergrond hoor ik in mijn tuin de Turkse tortelduiven koeren. Volgens Guus mag ik ze pas in de winter voeren ....en hij kan het weten.

Nel Kerkman

Viering van het 25 jarig bestaan van de vereniging in 1948. Ook hier ontbreken enkele namen. Misschien herkent u wel iemand? U kunt ons dat altijd doorgeven.
1ste rij van li. naar re.: ?, K. van Norde, T. Buis, Nijkamp,
2e rij van li. naar re.: A. Dorsman, de dames J. Zwemmer, ? , A. Zwemmer, Buis, J. Heemskerk, H. Cordes, Menks, ?, Peters en P. Peters
3e rij van li naar re.: drie onbekende dames, mevr. Palstra, Palstra, Roos,?, mevr. Huijer, Huijer, Spolders
4e rij van li. naar re.: H. Lansdorp, ?, K. Visser, Heemskerk, Luttic, ?, Vlieland, Menks, De Recht, C. v.d. Veld, Pannekoek, dhr. Lansdorp (vader van H. Lansdorp)

Waar en in welk jaar deze foto is genomen is onbekend. Wel weten we op één na alle namen.
Van li. naar re.: de heren H. Lansdorp, Schrander, M. Buis, C. Koper, A. Dorsman en waarschijnlijk de heer Brouwer.

Genootschap "Oud Zandvoort"

en

de Openbare Bibliotheek

presenteren

door Bob Gansner
van De Wurf

dinsdag 19 oktober 2004
van 14.30 tot 15.30

in de Bibliotheek
Prinsesseweg 34 - 2042 NH Zandvoort
de toegang is gratis

Hollandse stranden in de Gouden Eeuw

Tot en met 11 december 2004 is de tentoonstelling "Hollandse stranden in de Gouden Eeuw" te zien in het Katwijks Museum.

Er wordt een beeld gegeven van dorpen aan de Noord- en Zuid-Hollandse kust, te weten Scheveningen, Katwijk aan Zee, Noordwijk aan Zee, Zandvoort, Wijk aan Zee, Egmond aan Zee en Petten. Deze dorpen worden met elkaar vergeleken en de schilderijen en tekeningen worden aan de plaatsen toegeschreven. Men kan zo een beeld vormen van de diverse 17e eeuwse strandactiviteiten zoals de visafslag, de schuiten op het strand, de zeilwagen van Simon Stevin, de stranding van potvissen en het boven water komen van de Brittenburg.
Bij de tentoonstelling wordt een rijk geïllustreerde publicatie uitgegeven.
Nadere informatie kunt u verkrijgen bij het Katwijks Museum, Voorstraat 46, 2225 ER Katwijk, telefoon 071-4013047 of via het internet: ***www. katwijksmuseum.nl***

Uit het archief van Mr. Groesbeek deel II

In de jaren 1950 - 1970 verzamelde de toenmalige rijksarchivaris van de provincie Noord-Holland in Haarlem, mr J.W.Groesbeek, alle prentbriefkaarten van onze provincie. Hij gebruikte deze ter illustratie van vele populair-wetenschappelijke publicaties. In dit nummer deel II uit zijn collectie.

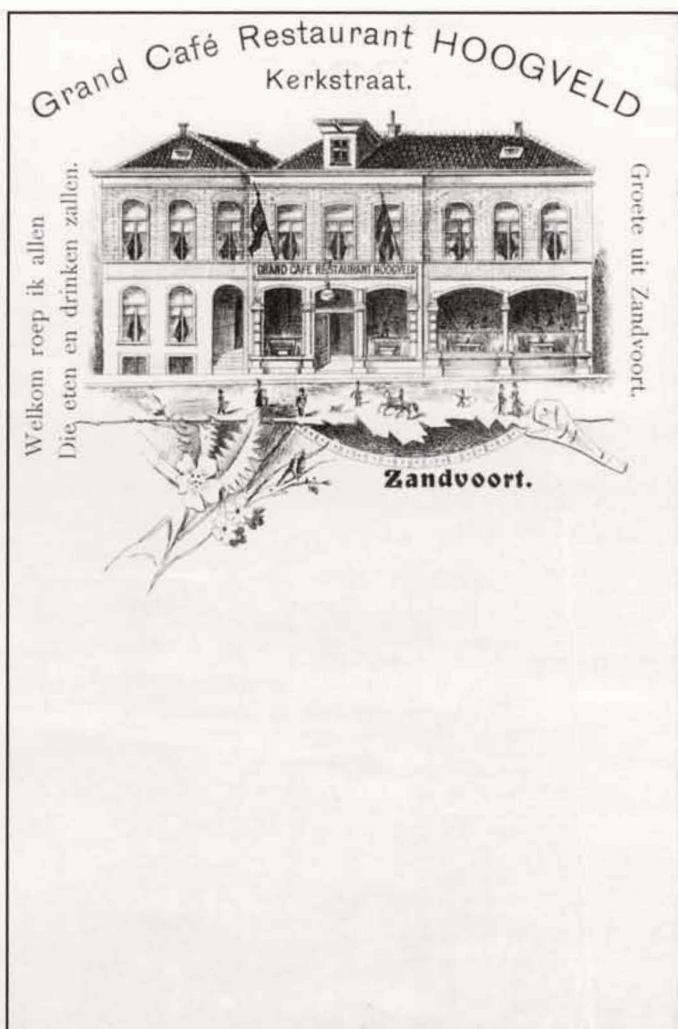

Foto rechts:
"Welkom roep ik allen, die eten en drinken zallen. Groete uit Zandvoort". Deze tekening en met veel gevoel voor taal geschreven tekst dateert van omstreeks de vorige eeuwwisseling.

Foto onder:
De politiepost op het strand, nabij de afgang Strandweg met aan de vloedlijn de badkoetsjes.

Zandvoort, „Riche- Bad"

Zandvoort op Linnen

'De Rozenobelstraat', door Max Liebermann (1847-1935)

'Als je een Frans Hals ziet, krijg je zin om te schilderen [...]'.

Uit dit citaat spreekt de bewondering die de Duitse impressionist Max Liebermann had voor de schilder Frans Hals. Wanneer de kunstschilder in 1875 enkele weken in Zandvoort logeert, bezoekt hij vanuit hier dagelijks het Frans Hals museum in Haarlem om daar de schilderijen van de oude meester te bewonderen. Hij is zo onder de indruk van diens schilderkunst dat hij in de periode 1877-1886 meer dan 30 studies en schilderijen naar het werk van Frans Hals maakt.

Vanaf 1871 tot de Eerste Wereldoorlog bracht Liebermann regelmatig enige weken door in Holland. Hier vond hij de motieven, de kleuren en het licht die hij voor zijn schilderijen zocht. Vanaf zijn eerste bezoek aan Amsterdam en Scheveningen was hij gefascineerd door het landleven en het leven van vissers aan de kust. Daarnaast werd hij beïnvloed door de schilders van de 17de eeuw, zoals Frans Hals. Het waren vooral de techniek en de natuurlijke eenvoud van Hals' onderwerpen die Liebermann op zijn beurt inspireerden tot het schilderen van mensen, duinen en straatjes die hij in Zandvoort zag. Hij beeldde de werkelijkheid uit in al haar alledaagsheid, zonder die te romantiseren, zoals veel van zijn tijdgenoten. Daarnaast had Liebermann in navolging van Hals veel aandacht voor licht (en tegenlicht), wat in zijn werk een belangrijk element vormt.

Na een kort verblijf in het Franse Barbizon reist Liebermann in de zomer van 1875 voor het eerst naar Zandvoort. Hij logeert enkele weken bij een timmermansfamilie met een werkplaats aan huis, dat volgens een tijdgenoot *'am Eingange des Dorfes stand, ungefähr an der Stelle, wo sich jetzt der Bahnhof der elektrischen Bahn befindet" (1928).* Uit eerdere artikelen in De Klink blijkt dat deze werkplaats, waar de scheepstimmerman Jaap van Duivenboden werkte, aan de Strandweg stond, ter hoogte van het huidige Badhuisplein nabij het Wagemakerspad. De eindhalte van de vroegere elektrische tram bevond zich op het Tramplein - nu Raadhuisplein - dus ongeveer 100 meter van de timmerwerf. De werkplaats van de timmerman diende voor Liebermann als motief voor een aantal schilderijen en studies.

In diezelfde zomer ging hij ook op zoek naar onderwerpen buiten de werkplaats. Zijn eerste ervaringen met het schilderen in de buitenlucht had hij al opgedaan in Barbizon, waar hij van de grote impressionisten had geleerd hoe hij het licht in zijn doek kon vangen. In Zandvoort zocht hij zijn onderwerpen in de duinen, alwaar hij tussen het hoge helmgras de contouren van het dorp in vele schetsen en op doek vastlegde.

In de zomer van 1877 verblijft Liebermann opnieuw enkele weken bij het timmermansgezin. In dit jaar ontstaat een studie voor het schilderij 'Het Zandvoorts straatje', waarop de Rozenobelstraat is afgebeeld. De oude Rozenobelstraat liep langs de noordzijde van het Gasthuisplein, langs het huidige café 'Het Wapen van Zandvoort'. Het was een redelijk steil omhooglopend zandpad naar het westen tot aan de vroegere Burgemeester Engelbertsstraat, recht tegenover de oude watertoren (niet te verwarren met de huidige nieuwe watertoren op de Thorbeckestraat).
De rozenobel was een gouden Engelse munt met een afbeelding van een roos (als symbool voor Engeland), die werd gebruikt in de 14de tot eind 17de eeuw en een halve pond waard was. Volgens sommigen woonde er in deze straat ooit een man die

veel rozenobels bezat. Of de rijke man echt heeft bestaan, daarover zijn de geschiedschrijvers van Zandvoort het niet eens. Het valt ook te betwijfelen, wanneer we op het schilderij een straat zien waar je niet meteen verwacht dat er veel gouden munten zullen rollen.

De huidige verblijfplaats van deze studie van de Rozenobelstraat is niet bekend en hij is sinds 1917 niet meer op de markt verschenen. Omdat er slechts één zwart-wit afbeelding bestaat, is er over de kleuren van deze studie helaas niets te zeggen. Maar gelukkig maakte Liebermann van de studie een paar jaar later in zijn atelier in München twee schilderijen, die nagenoeg identiek zijn.

Bovenaan het nog onverharde straat-je zien we de nieuwe vuurboet die daar rond 1800 ter vervanging van de oude werd gebouwd. De oude vuurboet bevond zich, zoals u in mijn vorige artikel heeft kunnen lezen, ter hoogte van de huidige nieuwe watertoren (op de zuidhoek van de uitmonding van de Hogeweg). Links van de vuurboet zien we de werkplaats van de timmerman. Dalen we af, dan zien we ongeveer in midden van het straatje rechts tegen een witte zijgevel één van de openbare pompen in een groen houten gebouwtje die destijds in het dorp waren te vinden. Temidden van de witgekalkte huisjes met rode zadeldaken staan vissersvrouwen te praten, spelen kinderen en scharrelen varkens in het zand. Geheel links herkennen we, aan de typische indeling van de vensters in de gevel, het Oude mannen- en vrouwenhuis, dat de schilder later als onderwerp in zijn schilderkunst gebruikte.

Uit een brief van Liebermann blijkt dat hij beide schilderijen in opdracht van een Engelse kunsthandelaar vlak na elkaar heeft gemaakt: de één in de herfst van 1879 en de ander in de winter van 1880. Later erkent Liebermann met enige schroom dat deze doeken een commercieel klusje waren. De figuren die erop voorkomen haalde hij uit studies die hij elders in Holland maakte.

Wanneer men beide schilderijen vergelijkt dan valt er een aantal verschillen op:
Zo draagt de hoofdfiguur in de voorgrond, het kleine meisje met de 'bolderwagen' een donker hoedje, een ander jakje en klompjes, terwijl zij in het schilderij uit 1879 een zwart jurkje draagt en geen hoofddeksel op heeft. Ook het kindje met het blote hoofd in de bolderwagen is anders. In het schilderij uit 1880 draagt zij een wit kapje en zit zij in een karretje dat er minder solide uitziet dan in het schilderij uit 1879. Verder is er nog een aantal minutieuze verschillen aan te wijzen in de architectuur en de verhoudingen binnen het schilderij, maar dat laat ik - voor dit moment - aan het kritisch oog van de beschouwer over om dat te ontdekken.Ook na 1880 blijft Liebermann Zandvoort bezoeken. In de zomer van 1887 ontstaat naast verscheidene Zandvoortse interieurs een aantal tekeningen en schilderijen van Karre in den Dünen. Geïnspireerd door het Oude mannenhuis in Amsterdam, maakte hij ook in Zandvoort in de zomer van 1890 een aantal studies en schilderijen van het Oudemannen en -vrouwenhuis. Der alte Lotse, het portret van een oude visser in een interieur, doet sterk denken aan het schilderij van Fritz von Uhde 'Oude vrouw in een interieur' (zie Klink, 23 (2003) nr. 91, p. 1).
In die tijd verblijft hij niet meer bij het timmermansgezin maar heeft hij als succesvol schilder zijn intrek genomen in hotel Kaufmann. Vanaf 1895 zoekt Liebermann zijn onderwerpen op het strand en schildert hij onder andere badende jongens, spelende kinderen en de branding. Uit het jaar 1899 dateert een studie van de 14-jarige dochter van de kunstenaar. Het is de laatste zomer dat Liebermann en zijn gezin in het chique Grand Hotel in Zandvoort logeren. Met de ontwikkeling als badplaats en het langzaam verdwijnen van de visserij, verloor Liebermann zijn belangstelling voor Zandvoort.

Drs. Anne Marion Cense

Foto middenpagina

Deze foto uit de 50-ger jaren van het bekende "Riche" zal bij veel mensen herinneringen oproepen. Veel Zandvoorters hebben er namelijk leren zwemmen. In die tijd was de heer A.H. Pomper eigenaar. De foto laat het 2e Riche bad zien: het eerste was feitelijk het in 1950 herstelde zwembassin van het Noorderbad uit 1934. Dit was na de oorlog zwaar gehavend overgebleven nadat alle gebouwen er omheen in de jaren 1942-1943 waren afgebroken.

Tijdens de stormvloed van 1 februari 1953 werd het bad opnieuw verwoest en op 17 juli van dat zelfde jaar werd het grote bassin feestelijk heropend met onderlinge wedstrijden van de "Zeeschuimers" en een spectaculaire onder-water-verlichte show.

Drie generaties Bakels, 130 jaar fotografie

Door Thys Ockersen

Enige tijd geleden liet het Zandvoorts Museum een overzicht zien van de fotografie van de familie Bakels. Die was begonnen met grootvader Anthonie, voortgezet door zijn zoon Anthonie en daarna was de zaak in handen van de zoons Fred en Ton overgegaan, waarbij de laatste de fotografie deed. Uniek materiaal, omdat grootvader Bakels als enige Zandvoort en de Zandvoorters aan het einde van de negentiende eeuw heeft vastgelegd. Ton en Fred hebben ruim vijftienhonderd glasplaten en ook nog eens vijftienhonderd fotorolletjes in het museum ge-deponeerd. Ik praat met Ton Bakels, (geboren in 1923).

"Er was een jongen uit Italië, Fedi genaamd, die in 1813 in het leger van Napoleon zat en vanuit Rusland via Duitsland naar Nederland kwam. Hij trouwde en kreeg een dochter, die op haar beurt trouwde met ene Anthonie Bakels uit Amsterdam. Die was eigenaar van twee scheepsbouwwerkplaatsen. Ze kregen twee dochters. Die Fedi is op een scheepswerf tijdens de tewaterlating van een schip met zijn voet in een tros geraakt, en die werd helemaal afgerukt. Anthonie Bakels en zijn vrouw, die in verwachting was, gingen in 1852 een reisje maken met een zeiljacht. Dat verging op de Zuiderzee en alleen mevrouw Bakels werd gered. Maar toen ze beviel van mijn grootvader stierf ze in het kraambed en mijn grootvader werd opgevoed door stiefouders te Haarlem.
In 1871 ging hij het leger in en onmoette fotograaf de Louw uit Den Haag; hierdoor kreeg hij grote belangstelling voor de fotografie. Het werd zijn passie. In 1874 kwam Anthonie Bakels naar Zandvoort en begon een winkel boven aan de Kerkstraat, tegenover de tegenwoordige Giraudi IJssalon: het eerste badhuis voor minvermogenden. Waarom Badhuis, dat weet ik niet, zal wel iets met het Groot Badhuis te maken hebben gehad, maar je kon er goedkoop dingen aanschaffen. Een zaak in handwerken en souvenirs. Twee jaar later begon hij met fotografie, eigenlijk meer als hobby, maar later werd het een onderdeel van de zaak. De firma Bakels verhuisde nog een keer naar het midden van de Kerkstraat en later naar nummer 29. Daarna werd nummer 31 er bij gekocht. Grootvader heeft veel van Zandvoort en de Zandvoorters gefotografeerd. Zo klom hij in 1905 op een duintop om een schip in nood vast te leggen en stond hij met zijn camera op het strand toen er een petroleumschip gestrand was".

De grootvader van Anthonie Bakels

En dat was nog allemaal met glasplaten

"Ja, dat heeft heel lang geduurd, maar voordat er celluloidrolletjes kwamen van Leitz (Leica) werkte ik ook nog een korte periode met papier dat je gewoon bij daglicht in de camera kon stoppen en daarna in het daglicht liet ontwikkelen. Daar kwam geen vloeistof aan te pas. Maar dat heeft niet lang geduurd, want toen werd alles op filmrolletjes gedaan".

En heb jij het vak van je grootvader geleerd?

"Nee, eigenlijk het meeste van mijn vader's zuster tante Beths, die zo'n zestig jaar (!) in de donkere kamer (doka) heeft gewerkt en foto's afwerkte. Ze maakte boven de zaak ook portretten en van haar heb ik het meeste geleerd. Niet van mijn grootvader, want ik ben van 1923 en hij was toen al een heel oude man. Hij stierf in 1939 op 87-jarige leeftijd, maar ik herinner me hem nog goed. Een kleine statige man die streng was. Hij was zelf ook streng opgevoed door zijn stiefouders, maar hij was voor ons aardig. Ik heb nog dagelijks trictrac met hem gespeeld, hij woonde op Brederodestraat 3. Ik herinner me oma ook nog heel vaag, die leefde nog even toen ik klein was. Ik zie haar voor me, zoals ze op bed lag. Van mijn vader leerde ik voornamelijk fotoreportages maken, maar het hele afwerkingsproces leerde ik toch van mijn tante Beths."

En je vader ging dus ook de zaak in?

"Nou, eigenlijk wilde hij dat niet. Hij wilde varen (hij had grote interesse voor de scheepvaart) maar dat mocht hij niet. Dat was in die tijd helemaal niet bespreekbaar. Maar de belangstelling bleef en toen hij ouder werd, was hij altijd met de scheepvaart bezig. Hij was een van de oprichters van de reddingsbrigade en zowel hij als ik hebben veel 16 mm films van de activiteiten gemaakt. En hij maakte ook fotoreportages voor de Maatschappij Nederland en de Amsterdamse Droogdok Maatschappij. Die hoge pieten van de Holland Amerika Lijn zaten vaak in het Groot Badhotel en kwamen bij ons in de zaak en toen heeft hij gevraagd of hij een keer mee kon. Dat werd de maiden voyage in 1938 van de Nieuw Amsterdam naar New York en terug en dat heeft hij gefilmd (op 16 mm) en gefotografeerd. Die film heb ik nog. Tussen het werk door heeft hij altijd veel gereisd, dan deden zijn zusters de zaak".

Wat vond je leuker, het fotograferen of het afwerken?

"Opnemen is reuzeleuk, want je komt nog eens ergens en ontmoet veel mensen! Minder leuk waren de momenten dat ik als invaller voor de politie foto's moest maken van ongelukken of van verdronken mensen, die opgeblazen in een lijkkist lagen. Het afwerken was altijd heel veel werk en dat heb ik tot het laatste moment gedaan.
Als de zaak om zes uur dicht ging begon ik boven met het ontwikkelen van de rolletjes, het drogen en afdrukken maken. Daarna zakjes uitschrijven, negatieven afsnijden en sorteren. Heel arbeidsintensief werk. Eén keer ging het goed mis. Om het negatief van kalkresten en water te ontdoen ging

Anth Bakels Bazar, beneden aan de Kerkstraat, rond 1900, met in de etalage artikelen zoals reukwater, hoedjes en fotolijstjes. Op het affiche op de deur staat de aankondiging Het Rijwiel en een afbeelding van dat rijwiel. Op de kleine stellage een bolderkar en kleine rieten korven. Op het grote reclamebord staan aanprijzingen van diverse artikelen maar ook dat Bakels Bazar depot of bestelhuis is voor o.a. Amstel Stout, Droste chocolade, Havana sigaren en boeken.

Anthonie Bakels Senior. De vader van Ton en Fred Bakels.

Links: Ton en zijn assistente in de fotoafdeling van zijn zaak. Hier verkoop van fotoalbums, foto en filmrolletjes en Agfa fotocamera's. Zestiger jaren.

ik er altijd met mijn hand langs, maar wat ik niet merkte was dat mijn trouwring de emulsie meenam. Dus heb ik hem daarna nooit meer gedragen. Later kwamen ook de kleurenfoto's en stuurden wij ze naar Agfa in Arnhem voor de afwerking".

"En je broer Fred was niet met de fotografie bezig?

"Fred kon het wel. Hij heeft heel veel gefotografeerd toen hij in het leger in Indië zat, in Padang op Sumatra. Maar hij was er nooit zoveel mee bezig als ik."

En je vader?

"Die is tot het bittere eind doorgegaan. Voornamelijk zonsondergangen en ook wel portretjes. Toen ik rond 1985 stopte was de fotografie nog traditioneel, nu is alles anders. Ik heb destijds nog prijzen gewonnen voor de verkoop van polaroids van de firma Polaroid. Nu is alles sneller met ontwikkelmachines, geen geklieder meer met ontwikkelaar en fixeer. En nu wordt het ook nog digitaal. Dat had ik niet meer kunnen bijbenen. Het grote succes is achteraf, dat opa met de glasplaten is begonnen, maar het is jammer dat ik niet meer aan mijn vader en tante heb gevraagd wát er allemaal opstaat; en daardoor mis je veel informatie.

De hele woongemeenschap is ook ingrijpend veranderd. Die kleine winkeltjes, daar heb ik eigenlijk niks van opgenomen en nu bestaan ze niet meer. Maar dat leek vroeger niet zo belangrijk. Melkzaak van der Werff op het Schelpenplein, daar stond ook nog een pomp, daar moet ik geloof ik nog een foto van hebben. Fritures d'Anvers was vroeger een slachterij en er was een slagerij in de Brugstraat en een bakkerij op de hoek. Maar toen ze er nog waren, kwam je niet op het idee dat ze op een dag zouden verdwijnen, dus dat legde je niet vast. Dat had wel moeten gebeuren, jammer".

Ton en Fred Bakels bij de opening van de overzichtstentoonstelling "Zandvoort op glas" in 2004.

Voorschriften aan de schutterij van Zandvoort anno 1455

De Hoekse en Kabeljauwse twisten waren voorbij en Hertog Karel van Bourgondië, Koning Karel de Stoute, wilde de onlusten in het gewest Holland neerslaan en dit gewest onderwerpen aan zijn gezag. Daarom gaf hij aan de burggraaf van Utrecht de opdracht om in plaatsen en dorpen een schuttersgilde aan hem te binden ter ondersteuning van zijn macht. Hij deed dat door aan de schutterijen bijzondere gunsten te verlenen; voor deze privileges moesten zij zorgen voor de verdediging van het land wat aan hem toebehoorde.
De schutterij moest getraind worden volgens de Engelse methode, omdat de engelse schutters in Europa - omstreeks de tweede helft van de 14e eeuw - zeer vermaard waren om hun gevechtstechniek en strijdvaardigheden. De Engelse Koning was niet tevreden over zijn Ridderleger. Hij gebood het opkomen van sterke mannen, die vaardig moesten zijn in het boogschieten en in het gebruik van de lans. Uit hen koos hij de vaardigste die als "Vrije Mannen" les moesten geven aan de boogschutters. Het was de bedoeling een infanterieleger te creëren dat tot op zekere hoogte de kern van het leger zou vormen. De bewoners op Zandvoort, toen nog hoofdzakelijk katholiek, zagen in de vrijwillige dienstneming wel enige voordelen om als landmannen behoorlijk aan de kost te komen. Er werd een nieuwe boog aangeschaft, welke tot aan het oor gespannen moest worden om met de daarbij behorende pijlen een Ridderuitrusting te kunnen doorboren. De opleiding moest met grote zorg worden georganiseerd om zo goede schutters te krijgen. Om groepen van mensen te verenigen in het uitoefenen van de krijgskunst, was het noodzakelijk dit aan gerechtelijke regelingen te binden.

De oorkonde.

"Wij, Rainout van Brederode tot Vianen, burggraaf van Utrecht en Heer van Ameyden, doet berichten aan alle mensen, dat wij onze goede gunsten die wij hebben, opdragen aan onze getrouwe personen die bij onze schutterij van Zandvoort zijn, of in één der dorpen in de omtrek gevormd zijn en de nakomelingen die gevormd worden uit ons dorp. Zij zullen gratis privileges en vrijheden hebben zoals hierna beschreven staat en bij het eindigen van de overeenkomst de gunsten overdragen zoals het beschreven staat.
In de eerste plaats zullen wij elk jaar geven, als zij zijn schutters, het schieten in de winter, fazanten groten konijnen, van elke zak wijn die men op Zandvoort tapt en voor elk vat getapt Hamburgs bier, twee goede groten konijnen. Deze worden losgelaten binnen de Doelen, mag na een bepaalde tijd en na het tellen van de konijnen meerderen erbij gekomen zijn, dan zullen alle schutters uit de omtrek en van Zandvoort deze mogen gebruiken voor de maaltijd op hun jaarlijks feest.

Voorts, is aan elke schutter en hun onderdanen bekend, dat als zij voor één dag te velde trekken, dit niet langer op kosten van de Heer gaat. Duurt het langer dan één dag, dan zijn de kosten voor de Heer.

Voorts, is aan elke schutter van Zandvoort gezegd en op schrift gegeven, dat als wanneer er kennelijk enige twist of geschil onder de schutters zal voorvallen, dan wordt per gebeurtenis hen één Beyersche Gulden afgehouden, welke hen opgelegd wordt namens de Koning, de Deken of de Vrije mannen, op de schutters.

Voorts, wanneer iemand van de schutters van Zandvoort, zeer onredelijk in zijn woorden en in zijn werk is, dat veel van zijn schutsbroeders verdrietig maakt, dan mag de Koning, de Deken of de Vrije mannen, te samen, de onredelijke schutsbroeder altijd uit de schutterij zetten. Zal enige van de schutters verarmen, dan zal hij uit de gemene schutterij baten krijgen, zoals dat behoort en van de Koning zal hij hebben zijn vrije kost.

Voorts, hebben wij gunstig beschikt, dat het gilde van Zandvoort de gunst heeft gekregen, maar moet wel de volgende beschreven voorschriften en overdrachten nader opvolgen.
1e. Dat niemand van het dorp, enige personen uit het dorp aanneemt dan de Deken, als vertegenwoordiger van de Koning en de twee Vrije mannen. Daarop zal de aangenomen persoon, als hij wordt aangenomen, geschenken geven aan de Deken en met de hand beloven een goed getrouw schutter te zijn. De persoon of personen, die aldus in deze schutterij van Zandvoort aangenomen worden, zullen buurmannen wezen tot Zandvoort, gelijk onze vaste dienders de vrijheid hebben de schutterij te gebruiken als zij het willen bij de buurdorpen.

Voorts, zal elke schutsbroeder in de schutterij van Zandvoort bij zich moeten hebben, een Boog, een korte puntstaaf en een vest of een windjas met een caproen (muts met afhangende slippen) In elk jaar als men de Papagaai schiet, (houten vogel op een lange paal) moet deze geheel gereinigd en niet bezoedeld zijn. Men zal elk jaar de Papagaai schieten op de eerstvolgende Zondag na Sint Jan Baptist dag, (29 augustus) daar waar men de dag gemeen-

lijk houdt.

Voorts, hebben wij nog de schutters van Zandvoort gegund en gegeven, dat waar enig schutter een redelijke reis moet maken, twee of drie mijl van het dorp, dan zal de schutter met elke andere schutter reizen, als dit zich aanbiedt. Een dag lang moet hij zijn eigen kost dragen, maar wordt de reis langer dan één dag, dan zou de kost wezen voor die, welke hem de reis bevolen en geboden heeft de reis te ondernemen, op dat gegeven bevel mag niemand wegblijven, noodzaken uitgezonderd.

Voorts, hebben wij hen gegund en gegeven, dat mocht er enige onrust onder de schutters gebeuren, bijvoorbeeld, dat men wild gaat schieten op de papagaai en dat deze in ongerede raakt, dan zullen de partijen aan beide zijden terstond het in handen geven van de Koning, de Deken en de twee Vrije mannen, zonder tegen hen iets te zeggen of te doen. Het vette varken (beer) wordt verbeurd verklaard daar waar de schutterij recht op had, ook als zij gebrek hebben aan voedsel. Geen vrouw of kind mag naar het dorpsgilde gezonden worden om te eten, terwijl het genoemde gilde drinkt en eet. Alleen de Schutskoningin en haar twee naaste schutszusters mogen gaan aanzitten bij de maaltijden van het gilde en mede gaan eten, maar als men buiten het dorp gaat uit eten, dan zullen alle vrouwen die meegaan mogen eten bij de maaltijden.

Voorts, hebben wij hen nog gegund en gegeven, dat waar ook één van de schutters na enige tijd de gilde vrijwillig wil verlaten, door armoede en andere zaken uitgezonderd, dan zal hij het schuttersgilde van Zandvoort moeten geven één Nobel en als een schutter sterft, dan zal het gilde hem geven één Rijnsche Gulden, en de gemene schutters zullen de dag nadat zij de Papagaai hebben geschoten, een generale Zieldag houden in de Heilige Kerk op Zandvoort en offeren en bidden voor de schutsbroeders welke aflijvig geworden zijn, die door God bij hem en alle schutters te samen genodigd heeft.

Voorts, zullen alle hoge boetes die in deze plaats geheven worden, uitgezonderd de privileges en de vrijheden, maar wel over alle voorschriften en de overdrachten welke gezien en gebruikt worden op Zandvoort, komen aan de Koning en alle kleine boetes welke genoemd staan en overtreden worden, zullen gaan en zijn voor de behoefte van het schuttersgilde.

De oorkonde is met een zegel onder aan de brief bekrachtigd in het jaar onze Heer, duizend vier honderd vijf en vijftig, op Sint Jan Baptist dag. DECOLLATIE !"

P.S. I

Het gebouw "De Doelen" moet rond het jaar 1455 gebouwd zijn en stond onder kerkelijk gezag van de Deken. Het eigendom van het gebouw was in handen van de "Heer van Brederode tot Vianen" omdat de Graaf, als vazal van Koning Karel, de meeste baat had bij goed geoefende schutters. Het bijzondere is, dat het voormalige Gasthuis voor ouderen, mannen en vrouwen, in eerste instantie overgedragen is en in beheer gegeven werd aan de Schout en Schepenen van Zandvoort door Sandrina van Brederode, om als Gasthuis te dienen omdat zij geen geld meer had om deze onkostenpost te dragen en de hierin levende bewoners te onderhouden. Want op het stuk grond waar "De Doelen" zou hebben gestaan en in 1478-79 door toedoen van het leger van de Hertog van Gelder is afgebrand, is later een Proveniershuis gebouwd waarin personen werden geplaatst, welke levenslang een vast onderhoud verkregen uit kerkelijke en vrije giften, waarin, de zich "Proveniers" noemende, gratis onderdak en brood en vlees verkregen. Met het doorzetten van de reformatie was het katholieke kerkelijk bestuur een wanorde en niet meer in staat de Proveniers in het huis te onderhouden. De bewoners daarvan deden een beroep op de Van Brederodes maar zij hadden alleen geld nodig voor het onderhouden van hun landerijen. Hieruit zou men kunnen concluderen dat het voormalige Gasthuis (ziekenhuis) en voordien het Proveniershuis, de plaats kan zijn geweest waarop het voormalige Doelengebouw ooit heeft gestaan en waar het schuttersgilde bijeen kwam om te oefenen in het gebruik van hand- en voetbogen.

P.S. II

Tevens kan de vraag gesteld worden of de schutters uit Zandvoort deelgenomen hebben aan gevechtshandelingen in Engeland. Hierover is de geschiedenis heel vaag; alleen het woord Roze-

nobel zou er naar kunnen verwijzen. Nobel kan duiden op een edel gedrag. Bekend is een muntstuk uit die periode "de NOBEL". Als een schutter het Gilde vrijwillig verliet dan moest hij een Nobel geven. Tijdens de Rozenoorlog in Engeland - die in 1455 begon tussen de graafschappen van Lancaster en York om het koningschap - had eenieder in zijn wapen een roos. Het verschil zat in de kleur van de roos: wit of rood. De oorlog werd in 1460 gewonnen door de Ridders van de rode roos van huize York. Dit was zeer tegen de zin van de Franse Koning Lodewijk XI waardoor hij zorgde dat Koning Eduard IV werd verdreven en zijn heil moest zoeken bij zijn zwager Karel de Stoute op het vasteland. Aan hem vroeg hij steun om zijn macht over het koninkrijk weer terug te krijgen. Besloten werd een troepenmacht samen te stellen waarna met een invasie de verloren macht heroverd moest worden. Onder aanvoering van de graaf van Warwick zijn de schutters in 1471 vanaf het vasteland vertrokken en na een gewonnen veldtocht in Engeland teruggekeerd naar hun huissteden.
Het woord Rozenobel komt in Zandvoort voor, maar in andere steden alleen het woord Nobel. Wie weet kan het vernoemen van een straat (Rozenobel) verband houden met de Rozenoorlog in Engeland. Teneinde door betaling van een Nobel, de gevechtshandelingen in de Rozenoorlog te ontduiken.........
Wie Weet!

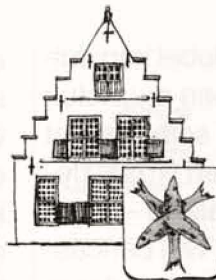
Jkn-azn.

De volgende nieuwe leden heten wij van harte welkom:

Bluijs Dhr. E.S.	Dieze 40	5061 NB Oisterwijk
Broek-Taekema Mevr. M.J. v.d.	Zandvoortselaan 66	2042 XC Zandvoort
Brugman Dhr. P.M.J.	Fazantenstraat 4	2042 CK Zandvoort
Daane Dhr. M.	Lorentzstraat 214	2041 SK Zandvoort
Deenik Dhr.	Brugstraat 14	2042 LG Zandvoort
Deursen Dhr. Van	Stationsstraat 20/a	2042 LE Zandvoort
Dieland Dhr. L. en v.d. Hof Mw. R	Willemstraat 27	2042 VB Zandvoort
Dinther-van Eijsden Mevr. J.C.	Lijsterstraat 4-14	2042 CJ Zandvoort
Eertink Dhr. B.	Burg. Engelbertsstraat 9rd	2042 KM Zandvoort
Faber Dhr. F	Westerparkstraat 5	2042 AV Zandvoort
Filmer Dhr. A.	Willem Kloosstraat 11	2041 BK Zandvoort
Frederiks Dhr. H.	P. de Blockstraat 17	2041 EE Zandvoort
Harman-Veldwisch Mevr. A.C.	Zandvoortselaan 78	2042 XC Zandvoort
Harteveld Dhr. J.	Lorentzstraat 445	2041 RP Zandvoort
Hessing Dhr. A.J.	Merenborch 32	4132 HB Vianen
Hoeijenbos Mevr. C.J.M.	Louis Davidstraat 5	2042 LS Zandvoort
Hoekstra Fam. G.	Brederodestraat 57	2042 BB Zandvoort
Holten Dhr. A. van	Burg. Engelbertsstraat 66	2042 KP Zandvoort
Jansen Mevr. R.	Burg. Engelbertsstraat 15	2042 KM Zandvoort
Jong Dhr. R. de	Potgieterstraat 6	2041 PC Zandvoort
Jôrning Fam. G.G.	Dr. J.G. Mezgerstraat 83	2041 MV Zandvoort
Kamperman-Keegstra Mevr. A.	Lijsterstraat 2/38	2042 CJ Zandvoort
Keur Dhr. E	Grote Krocht 12a	2042 LW Zandvoort
Kol-van Leeuwen Mevr. A.	Potgieterstraat 19	2041 PB Zandvoort
Kooij-Groenestein Mevr. N. v.d.	Swaluéstraat 22	2042 KB Zandvoort
Koper Dhr. A.H.	de Genestetstraat 1	2041 PL Zandvoort
Koper Dhr. J.D.	Math. Molenaarstraat 8	2042 EA Zandvoort
Koper Dhr. P.C.	van Lennepweg 12/1	2041 LG Zandvoort
Kostense-Broerse Merv. M.M.	van Galenstraat 208	2041 JZ Zandvoort
Kuijpers Wentink-Groenestein Mw.	J.H.Kerkstraat 3b	2042 JC Zandvoort
Kuyper Dhr. M.J.	Ir. Friedhoffplein 18/10	2042 BP Zandvoort
Laan Fam. K.	Zeestraat 50	2042 LC Zandvoort
Leeuwen Fam. H. van	Const. Huygensstraat 24	2041 NM Zandvoort
Lefferts Mevr. E.	Max Euwestraat 27	2042 RA Zandvoort
Lemmens en Lemmens-Sengling Fam.	van Lennepweg 129	2041 LM Zandvoort

GENOOTSCHAP "OUD ZANDVOORT"

Opgericht 11 december 1970

"De Klink"
koperen gong, die door de vroegere Santfortse omroepers gebraikt werd om de mense waer te schouwe as de vissers schepe in zicht kwame. Dan gonge ze naer het strand waer de afslag van de garnael en de vis gehouwe wier. As de Klink gong riep de omroeper altaid: "Al degeen die scharre en garnael kope wulle, komme an zee..." (De Wurf)

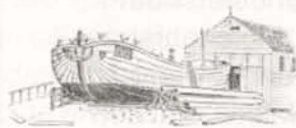
e-mailadres: genootschap_oud_zandvoort@hotmail.com

Ook de volgende nieuwe leden heten wij van harte welkom:

Loos Dhr.	Kostverlorenstraat 88	2042 PK Zandvoort
Luikel Mevr. R.	Boerlagestraat 17	2041 VE Zandvoort
Martini Mevr. Y.	Burg. v. Fenemaplein 10-9	2042 TC Zandvoort
Meer Dhr. M.M. van der	Fahrenheitstraat 27	2041 CG Zandvoort
Middelkoop Dhr. J. van	van Lennepweg 65/47	2041 LC'Zandvoort
Mije-Hendriks Mevr. A. v.d.	A.J. v.d. Moolenstraat 41	2041 NC Zandvoort
Mögelin Mevr. G.	Willem Drayerstraat 6	2042 EC Zandvoort
Nansink Dhr. C.J.C.	Rozennobelstraat 24	2042 JW Zandvoort
Noyons-Brock Mevr.A.W.M.	Secr. Bosmanstraat 26	2041 KT Zandvoort
Oosthof Mevr. A.E.F.	Grote Krocht 32a	2042 LX Zandvoort
Paap Dhr. H.A.	Burg. v.Alphenstraat 55-14	2041 KCZandvoort
Pellerin Dhr. J.	Da Costastraat 16	2041 PJ Zandvoort
Petegem Mevr. M.M. van	Hogeweg 22-10	2042 GH Zandvoort
Pol-Loos Mevr. W.	Max Euwestraat 60	2042 RD Zandvoort
Porton Dhr. I.M.	Boul. Paulus Loot 29	2042 AD Zandvoort
Restaurant Albatros	Haltestraat 26	2042 LN Zandvoort
Rijke-van Tetering Mevr. M.J.	Saxeroodeweg 16	2116 VA Bentveld
Schuiten Dhr. C.G.	Max Euwestraat 53	2042 RB Zandvoort
Stobbelaar Dhr. A.	Dr. J.G. Mezgerstraat 54	2041 HC Zandvoort
Storm-Weijers Mevr. L. van der	Haarlemmerstraat 82	2042 NE Zandvoort
Uitermark Dhr. H.	401 Mountain Crest Rd.	Duarte CA 91010 U.S.A.
Van Dhr. J. en Kirindongo-van Eck Mevr.F	Pieter Paapstraat 10	2041 EC Zandvoort
Veenman Dhr. P.J.	Haarlemmerstraat 24	2042 NC Zandvoort
Verbeek Dhr. J.	Marisstraat 38	2042 AL Zandvoort
Visser Dhr. J.	Reinwardtstraat 8	2041 VD Zandvoort
Vos Dhr. K. en de Lange Mevr. E.	Witte Veld 50	2041 GB Zandvoort
Vrees Fam. G.	van Lennepweg 65/25	2041 LC Zandvoort
Vreng Dhr. A.J.	Brederodestraat 8f	2042 BE Zandvoort
Waard D. de	Dahlialaan 8	2111 ZN Aerdenhout
Webeling Mevr. D.R.A.	van Lennepweg 59/3	2041 LC Zandvoort
Wegman Dhr. R.	Flemingstraat 104	2041 VL Zandvoort
Zeijl Mevr. E. van	Lorentzstraat 148b	2041 SG Zandvoort

Folklorevereniging
"De Wurf"
secretaris: Mieke Hollander
Const. Huygenstraat 15
2041 NL Zandvoort

„DE WURF"

Historische Modelbouw Vereniging
"Bomschuit Bouwclub"
secr.: mw. C.C.M. Kemp-van der Mije,
Tolweg 29, 2042 EJ Zandvoort
telefoon 023-571 7201
c.vandermije@planet.nl

Zandvoorts Museum
Swaluëstraat 1
2040 AH Zandvoort
telefoon 023-5740280

Geopend: woensdag t/m zondag
13.00 - 17.00 uur

Zandvoorts Museum

Retouradres:
Oosterstraat 1
2042 VE ZANDVOORT

Kiefer-Bleesing Dhr. en Mevr. G.H.
Jhr. P.N. Quarles v. Uffordlaan 1
2042 PP ZANDVOORT